

**Międzynarodowa Konferencja
pn. „10th International PhD Students' Conference
on Competition Law: Enhancing Competition Enforcement
by the Competition Authorities of the EU Member States:
Procedural Issues”,
2 lipca 2021 r.**

W dniu 2 lipca 2021 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku odbyła się Międzynarodowa Konferencja pn. „10th International PhD Students' Conference on Competition Law: Enhancing Competition Enforcement by the Competition Authorities of the EU Member States: Procedural Issues” („10. Międzynarodowa Konferencja Doktorancka dotycząca Prawa Konkurencji: Wzmacnianie egzekwowania prawa konkurencji przez organy ochrony konkurencji Państw Członkowskich UE: zagadnienia proceduralne”). W wydarzeniu uczestniczyli badacze z pięciu ośrodków naukowych z Czech, Francji, Wielkiej Brytanii i Polski. Tematem przewodnim konferencji były problemy proceduralne związane z implementacją do krajowych porządków prawnych dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 z dnia 11 grudnia 2018 r., mającej na celu nadanie organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu skutecznego egzekwowania prawa i zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego (dalej: dyrektywa 2019/1). Wydarzenie zostało zorganizowane przez Katedrę Prawa Własności Intelektualnej, Prawa Gospodarczego Publicznego i Prawa Pracy Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku w ramach projektu realizowanego przez zespół w składzie dr hab. Anna Piszcz, prof. UwB, dr Magdalena Knapp oraz dr Paulina Korycińska-Rządca. Projekt był realizowany w ramach programu wymiany bilateralnej naukowców pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Czechami pt. „Wzmacnianie egzekwowania prawa konkurencji przez organy ochrony konkurencji Państw Członkowskich UE: Problemy proceduralne w Czechach i w Polsce” współfinansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej.

Konferencję otworzyła dr hab. Elżbieta Kuźelewska, prof. UwB, Prodziekan Wydziału Prawa ds. Nauki, witając uczestników. Po części wprowadzającej, prof. Anna Piszcz otworzyła główną sesję. Z pierwszym referatem pt. „Access to file, NCA's priorities and other procedural issues: A Czech Perspective” („Dostęp do akt, priorytety krajowego organu ochrony konkurencji oraz inne kwestie proceduralne: perspektywa czeska”) wystąpił dr Michal Petr (Uniwersytet im. Pałackiego w Ołomuńcu). Prelegent wskazał, że projekt ustawy implementującej dyrektywę został złożony w październiku 2020 r., ale do tej pory nie został przyjęty. Jednak już teraz większość przepisów prawa czeskiego jest zgodna z przepisami dyrektywy 2019/1. Następnie dr Petr omówił zagadnienie dostępu do akt postępowania, podkreślając, że przepisy w tym zakresie były wielokrotnie nowelizowane i wciąż są przedmiotem ożywionej debaty publicznej. Obecnie strony postępowania mają dostęp do akt sprawy, ale nie mogą kopiować dokumentów i sporządzać z nich notatek. Dr Petr wskazał, że takie utrudnienie może prowadzić do ograniczenia prawa do obrony, zwłaszcza w skomplikowanych postępowaniach wymagających zastosowania analizy ekonomicznej dużej

liczby danych. Z tego względu kwestia ta powinna być ujęta w ustawie nowelizującej, której projekt w żaden sposób nie odnosi się do tego problemu. Kolejne omówione zagadnienia dotyczyły ustalania przez organ ochrony konkurencji priorytetów polityki konkurencji, terminów przedawnienia oraz instytucji dobrowolnego poddania się karze. Dr Petr stwierdził, że obecne przepisy pozwalają na skuteczne egzekwowanie prawa konkurencji, mimo występowania pewnych obszarów, w których należałoby wzmocnić kompetencje organu ochrony konkurencji. Projekt ustawy implementującej dyrektywę 2019/1 miał wypełnić te luki, ale w obecnym kształcie nie spełnia swojej funkcji.

Po przedstawieniu pierwszej prezentacji dr Petr przeszedł do drugiego wystąpienia pt. „NCA’s Powers in the ECN+ Directive: A Czech Perspective” („Uprawnienia krajowego organu ochrony konkurencji w Dyrektywie ECN+: perspektywa czeska”). Prelegent na wstępie podkreślił, że uprawnienia krajowego organu ochrony konkurencji są w większości zgodne z wymogami prawa unijnego. Przepisy wymagające dostosowania odnoszą się do niektórych uprawnień dochodzeniowych organu, w szczególności braku możliwości korzystania z pomocy policji przy prowadzonych przeszukaniach i kontrolach. Długo oczekiwaną zmianę w tym zakresie przewiduje projekt ustawy implementującej dyrektywę 2019/1. Dr Petr zauważył, że uprawnienie organu do żądania informacji nie wymaga nowelizacji, ale transpozycja dyrektywy 2019/1 mogła być okazją do rozwiązania niektórych problemów praktycznych w tym zakresie, z którymi mierzą się organ i strony postępowania. Dodał, że wątpliwości budzą także rozwiązania dotyczące środków zaradczych o charakterze strukturalnym, z uwagi na to, że nie było jeszcze przypadku, w którym czeski organ by z nich skorzystał. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku środków tymczasowych – mimo że prawo czeskie przewiduje je, prawie nigdy nie są stosowane przez organ. Dr Petr w podsumowaniu stwierdził, że projekt ustawy implementującej dyrektywę 2019/1 w niedostatecznym stopniu odnosi się do kwestii decyzji zobowiązujących, których regulacja prawna również wymaga zmian.

Zagadnienie uprawnień polskiego organu ochrony konkurencji rozwinęła dr Paulina Korycińska-Rządca w referacie pt. „NCAs’ Powers in the ECN+ Directive: A Polish Perspective” („Uprawnienia krajowych organów ochrony konkurencji w Dyrektywie ECN+: perspektywa polska”). Swoją prezentację rozpoczęła od przedstawienia danych statystycznych dotyczących decyzji o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję wydanych przez Prezesa UOKiK w latach 2015–2020. Analiza ta jednoznacznie wskazała na małą liczbę wydawanych decyzji, co naturalnie rodzi pytania o skuteczność uprawnień dochodzeniowych organu. Następnie dr Korycińska-Rządca przeszła do omówienia zagadnień związanych z uprawnieniami organu do przeprowadzenia przeszukania, żądania informacji oraz przeprowadzania przesłuchań, poddając krytycznej analizie zakres zmian proponowanych w procesie implementacji dyrektywy 2019/1. Na koniec dr Korycińska-Rządca stwierdziła, że przy implementacji dyrektywy 2019/1 nie można zapominać, że wzmocnienie organów ochrony konkurencji nie jest jedynym celem tej dyrektywy. Zmiany zaproponowane w Polsce w odniesieniu do uprawnień dochodzeniowych nakierowane są przede wszystkim na wzmocnienie uprawnień dochodzeniowych Prezesa UOKiK. W ocenie dr Korycińskiej-Rządcy zbyt mało uwagi poświęcono ochronie praw podstawowych, które mogą zostać naruszone w toku korzystania przez organ z tych kompetencji. W związku z tym potrzebne są dalsze prace na projektem ustawy, tak by znaleźć równowagę między zapewnieniem skuteczności organu a ochroną praw podstawowych.

W kolejnym wystąpieniu pt. „NCA’s powers in the ECN+ Directive: A French Perspective” („Uprawnienia krajowego organu ochrony konkurencji w Dyrektywie ECN+: perspektywa francuska”)

Diogo Costa Cunha (Uniwersytet Tuluza I – Capitole) przedstawił zmiany w zakresie uprawnień francuskiego organu ochrony konkurencji wprowadzone w związku z transpozycją dyrektywy 2019/1. Prelegent wskazał, że francuski organ w wyniku transpozycji zyskał dodatkowe uprawnienia do odrzucania wniosków o wszczęcie postępowania. A mianowicie może on odrzucić wniosek złożony przez przedsiębiorcę, jeśli uzna, że sprawa nie wpisuje się w ustalone priorytety działań tego organu. Prelegent dodatkowo podkreślił, że podstawy do podjęcia decyzji o odrzuceniu wniosków są wyjątkowo mało przejrzyste, ponieważ nie ma żadnych wytycznych ani przepisów określających przesłanki, na podstawie których organ podejmuje decyzje w tej kwestii. Kolejna zmiana dotyczy środków tymczasowych, które będą mogły być nałożone przez organ z własnej inicjatywy. Przed podjęciem działań organ zobowiązany jest wysłuchać strony, na które mają zostać nałożone środki tymczasowe oraz przeprowadzić konsultacje ze wskazanym w przepisach organem administracji publicznej. Jednak opinia stron oraz wskazanego organu nie jest wiążąca dla francuskiego organu ochrony konkurencji, dlatego należy stwierdzić, że jest to znaczne rozszerzenie jego uprawnień. Na koniec prelegent omówił przepisy dotyczące zbierania materiału dowodowego, które umożliwiają organowi wykorzystanie w toku postępowania dowodów, które do tej pory był uważane za niedopuszczalne.

Ostatni referat w sesji pt. „Fundamental rights in the ECN+ Directive: A Polish Perspective” („Prawa podstawowe w Dyrektywie ECN+: perspektywa polska”) został wygłoszony przez prof. Annę Piszcz (Uniwersytet w Białymstoku) oraz dr Magdalenę Knapp (Uniwersytet w Białymstoku) i był poświęcony zagadnieniu praw podstawowych stron postępowania antymonopolowego. Prof. Piszcz przeanalizowała przepisy dotyczące prawa do obrony, ochrony tajemnicy komunikacji pomiędzy niezależnym prawnikiem a klientem (*legal professional privilege*; dalej: LPP) oraz szczegółowego uzasadnienia zarzutów (dalej: SUZ). Prof. Piszcz wskazała, że przepisy projektu ustawy implementującej dyrektywę 2019/1 mają wąski zakres podmiotowy w zakresie LPP, a jednocześnie rozszerzają uprawnienia Prezesa UOKiK przez przyznanie organowi dostępu do tej kategorii dokumentów. Kolejne uwagi odnosiły się do przepisów regulujących zakres SUZ. Zdaniem prof. Piszcz propozycja zawarta w projekcie ustawy nowelizującej może być niezgodna z wymogami ustanowionymi w stosunku do tego narzędzia w dyrektywie 2019/1. Następnie dr Magdalena Knapp przedstawiła zagadnienie wolności od samooskarżenia. Wprawdzie ustawa nowelizująca uzupełnia katalog przypadków, w których strona może powołać się na to prawo, jednak jest ono ograniczone jedynie do osób fizycznych. Projekt ustawy implementującej dyrektywę 2019/1 nie odnosi się w tym zakresie do osób innych niż osoby fizyczne przedsiębiorców. W kwestii dostępu do akt postępowania projekt ustawy kładzie nacisk głównie na ochronę poufności oświadczeń *leniency* i wniosków o dobrowolne poddanie się karze. Dr Knapp wskazała, że planowane zmiany dodatkowo ograniczają dostęp do informacji publicznej poprzez odmowę dostępu nie tylko do danych wrażliwych (związanych z wnioskami *leniency* oraz instytucją dobrowolnego poddania się karze), lecz także informacji uzyskanych lub stworzonych w związku z wykonywaniem obowiązków zawodowych przez pracowników Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Główna sesja konferencji została podsumowana dyskusją. Uczestnicy omówili różnice w kompetencjach poszczególnych krajowych organów ochrony konkurencji i rozważyli możliwe przyczyny istniejących rozbieżności.

Drugą sesję konferencji otworzyła dr Magdalena Knapp, zapraszając dr. Marka Martyniszyna (Queen’s University Belfast) do wygłoszenia referatu na temat ram prawnych regulujących transgraniczne praktyki antykonkurencyjne oraz dr hab. Mateusza Błachuckiego, prof. INP PAN (Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk) do dyskusji z referentem. Dr Martyniszyn w swojej prezentacji pt. „Competitive Harm Crossing Borders: Regulatory Gaps And A Way Forward” („Szkoda przekraczająca granice: luki regulacyjne i sposoby ich usunięcia”) wskazał na istniejące luki regulacyjne, które sprawiają, że niektóre praktyki ograniczające konkurencję nie są wykrywane i zwalczane przez organy ochrony konkurencji. Stwierdził, że źródłami problemu mogą być: niechęć do zwalczania przez państwa praktyk, które można uznać za antykonkurencyjne w prawie krajowym, ale wyrządzających szkodę tylko na rynkach zagranicznych, brak wiążących porozumień międzynarodowych oraz ograniczony zakres jurysdykcji krajowych organów ochrony konkurencji. Prelegent następnie omówił doświadczenia w zakresie egzekwowania prawa konkurencji poszczególnych państw, które próbowały zastosować przepisy prawa krajowego do transgranicznych naruszeń. W dalszej kolejności wskazał na wyzwania proceduralne, z jakimi mierzą się krajowe organy ochrony konkurencji na różnych etapach stosowania prawa. Dr Martyniszyn w podsumowaniu wystąpienia przedstawił propozycje wprowadzenia środków, które mogą rozwiązać ten problem. Obejmują one wzmocnienie krajowych ram regulacyjnych przede wszystkim w zakresie jurysdykcji i sankcji. Następnie prof. Błachucki podzielił się swoimi uwagami i wskazał na dodatkowe kwestie, które należałoby uwzględnić przy próbach rozwiązania wskazanego problemu, uzupełniając tym samym wnioski przedstawione przez dr. Martyniszyna. Druga sesja zakończyła się krótką dyskusją na temat proponowanych środków przeciwdziałania transgranicznym praktykom ograniczającym konkurencję.

Konferencja była doskonałą platformą do wymiany doświadczeń w zakresie egzekwowania prawa konkurencji w różnych państwach członkowskich UE. Różnorodność tematów badawczych i sposoby transpozycji dyrektywy 2019/1 zaprezentowane przez poszczególnych badaczy dodatkowo potwierdziły potrzebę prowadzenia dyskusji na ten temat.

dr Magdalena Knapp

asystent w Pracowni Prawa Własności Intelektualnej

Uniwersytet w Białymstoku

e-mail: m.knapp@uwb.edu.pl

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0147-3056>

dr Paulina Korycińska-Rządca

asystent w Pracowni Prawa Gospodarczego Publicznego

Uniwersytet w Białymstoku

radca prawny

e-mail: p.korycinska@uwb.edu.pl

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6177-7409>